

Vuur en bezieling moest altijd doorstralen en uitgaan bij en van den prediker. Hij behoeft er niet verlegen bij te staan. Zijn prediking moet niet doorgaans gelijker op een mooi betoog of een lezing. Dat reeds maakt de luisterende schare minder belangstellend.

De verkondiging des heils kan en mag den prediker niet zoo koud doen blijven. Dat zal ook niet het geval zijn als verkondigd wordt Christus in al Zijn volheid en Gods soevereine vrijmacht.

Straks is het Kerstfeest. Er zal worden gepreekt over het Kindeke van Bethlehem, over Maria, de engelen, de herders enz. Zullen wij ook hooren de machtige betekenis van Christus' komst in het vleesch voor de wereld, voor Gods koninkrijk, voor de gemeente, voor onze ziel?

't Is toch het grootste wonder, ooit geschied. 't Is zulk een geweldig gebeuren, waarbij al wat wij in de wereld aanschouwen in het niet zinkt.

Zullen wij het voelen in de prediking? Zal zij ons plaatsen voor de noodzakelijkheid om in ons eiken zieleven te aanschouwen de opgang van de zon der gerechtigheid in den nacht onzer geestelijke ellende?

Is er groter tegenstelling denkbaar dan dit schijnbaar singel gebeuren in Bethlehem en de macht en grootheid der tegenwoordige wereld?

Beleven wij niet de voorbereiding der eindcatastrofe?

Worlt het dan niet tijd dat wij weten wien wij toebehooren in leven en sterven?

O, 't is alles zoo geweldig; en de prediking doet mij er meestal zoo weinig van gevoelen. Ze lijkt mij dikwijls, vergeet me het woord, zoo heuzelachtig tegenover al dat groote en wonderbare.

't Is me niet gemakkelijk te zeggen: zoo moet het worden. Maar ik stelde vragen, die leven in mijn ziel en die doen gevoelen welk antwoord ik begeer en hoe ik aanvoel in welke richting de prediking „gereformeerd“ moet worden.

Meen niet, dat ik gering zou achten al wat dient om onze Schriftbescherwing te verhelderen, als b.v. de gemeente rijp te maken voor betere bijbelvertaling en al wat in dezen door ons wordt noodig gekeurd. De onkunde onder ons volk is nog te groot, om hierin iets te verwaarloosen.

Reformatie kome er door gebod, door ons aller gebod om de werking van Gods geest in predikers en gemeente, 't Onthrekt ons aan werkingen des Geestes.

Men houde er rekening mee, dat deze brief 13 December van het vorige jaar is geschreven.

De voornamste klacht is en blijft hier: de prediking legt zoo weinig beslag op ons, vooral op de jongeren onder ons.

Van zulk een klacht mag men zich natuurlijk niet met een hoog gebaar afmaken.

Veeleer dient men zich af te vragen of er reden is voor zulk een klacht.

Er moet noodig eens over gesproken en geschreven.

Want nog eens: het is niet de klacht van een enkeling.

Worlt die klacht ongegrond bevonden, dan behoort die ongegrondheid in het licht te worden gesteld, opdat niet meerderen erdoor worden geïnficeerd.

Is hij gegrond, dan mag men niet anders dan dit openlijk toegeven.

In elk geval is hij het waard te worden onderzocht.

In een latere artikelenreeks willen wij daarmede dan ook gaarne rekening houden.

HEPP.

In de Donaulanden.

VIII.

Komárom. III. (Slot.)

Na de samenstelling en den aard van de senioratenvergadering, welke eenige verre overeenkomst heeft met onze classische vergaderingen, te hebben beschreven, willen we thans van die vergadering zelf iets meedeelen.

Op die vergadering verscheen ieder „geestelijk“ lid van het senioraat in toga. De Hongaarsche toga van zwart satijn met brede tressen heeft iets aristokratisch. De zachte glans, welke er over ligt, verandert bij elke beweging in schittering. Ofschoon bijzonder stemmig, mist zij de eenzijdigheid van onze toga's en leent zij zich, wanneer de zon door de kerkramen speelt tot mooie effecten. Dien dag echter liet de zon zich bijna niet zien. Ik kreeg er een proefje van hoe koud het in zulk een kerk kan zijn. En hoewel mijn lichte overjas nog al afstak tegen het deftig zwart, waarvan ik aan alle kanten was omgeven en ik om het decorum te bewaren mij gaarne wat koude getroost had, sloeg men mij de jas om de schouders, de ledige mouwen er langs slingerend. Ik vermeld dit omdat er een typische trek in zit. De Hongaar is buitengewoon aan het decorum gehecht. Meer nog misschien dan de Engelschman. Maar terwijl deze een inbreuk daarop onder geen beding zou toestaan, stapte de Hongaar als de omstandigheden ertoe leidden er gemakkelijk overheen en duldte naast het stijve, strakke het eenigszins nonchalant losse.

Am het begin liet de senior zingen het eerste vers van den 90sten psalm:

Gij zijt, o Heer, van d'aller vroegste jaren Voor ons geweest een schuilplaats in gevaren.

Gedurende de enkele weken, dat ik in de Donaulanden verbleef, hoorde ik dit vers tal van malen

opgeven. Dit verwonderde mij, omdat de melodie — welke bij de Hongaren dezelfde is als bij ons — dezen psalm tot de categorie, welke weinig gezongen wordt, veroordeelt. Later werd het mij echter opgehelderd. De negentigste psalm is bij de Hongaren zooveel als de volkspsalmen. Zijn bij ons op vergaderingen het zevende en achtste vers van den negentachtigsten psalm geliefd, veel meer nog wordt in Hongarije het eerste vers van den 90sten psalm aangeheven. Zelfs zij, die in het psalmboek niet thuis zijn, kennen dit vers uit het hoofd. Wel een bewijs, hoe diep dit lied in de Hongaarsche ziel is gezonken. De verklaring daarvoor zal wel inzonderheid in de eerste regels te zoeken. Van gevaren was het Hongaarsche volk van zijn geboorte af omringd. Zijn geschiedenis is vol onrust. Maar de vrome voorvaderen erkennen, dat God telkens weer heeft uitgered. Bij Hem' schuldten zij tot dat het onweer was overgedreven. En tegenover de wisselingen, waarvan de Hongaarsche geschiedenis verhaalt, vonden zij hun rust in de eeuwigheid en onveranderlijkheid Gods.

Eer berg en rots uit niet geboren waren, Eer d'aarde rustte op hare grondpilaren: Van eeuwigheid, o God, die eeuwig leeft, Zijt Gij de God, die eind noch oorsprong heeft.

Hoewel over het geheel de Hongaarsche kerkzang wel wat slepend in onze ooren klinkt, hindert bij dezen psalm het langzame tempo niet. Integendeel. Het vertolkt iets van het kalme vertrouwen, dat de oude Gereformeerde Hongaar had in zijn God en dat van zijn kinderen nog niet geheel is geweken.

Vóór de eigenlijke handelingen van het senioraat begonnen, werd door den senior de gast hartelijk verwelkomd. Als behorende tot de Nederlandsche natie werd de gelegenheid te baat genomen om zijn dankbaarheid te uiten voor wat ons land voor de Hongaren in vorige en in deze eeuw gedaan heeft. En omdat dit van Hongarije afgescheurde gebied tot nogtoe door Nederlanders niet werd bezocht, was men in Komárom — men kon dit aan alles merken — dubbel blij eindelijk in staat te zijn zijn buitengewone erkentelijkheid te betuigen. Niet alleen in de rede van den senior kwam dit uit, maar ook in alle andere — en het waren er niet weinige — toespraken, welke tot mij werden gericht. Hier moet ik even vermelden, dat de Hongaar zeer op toespraken gesteld is. Hij houdt ze gaarne en hoort ze gaarne. Wij bewaren de toespraken gewoonlijk voor jubilea en begravenissen. Maar de Hongaar grijpt ook andere gelegenheden aan. En hij kent in deze geen vermoeden. Ik geloof dan ook stellig, dat wij het in een toespraakwedstrijd zouden moeten afleggen. Daar komt trouwens bij, dat de Hongaar in den regel een welbespraaktheid bezit, welke bij ons uitzondering is. Men kan dit natuurlijk niet beoordeelen naar de Hongaren, met wie wij in ons land kennis maken. Die moeten zich bedienen van een vreemde taal. Dat vormt voor hen een groote belemmering. Daarom zien wij hen niet in hun kracht. Men moet hen in hun eigen land gadeslaan. Interessant is het reeds in een boekje van de trein-coupe de onderlinge konversatie, al verstaat men die dan ook niet, wat nauwkeuriger op te nemen. Onder hen, die zeker nooit voor het publiek optreden, zijn geboren redenaars. Naar woorden behoeven zij geen oogenblik te zoeken. Hun gestes zijn niet alleen druk, maar ook sierlijk. Daarenboven schijnt de welsprekendheid daar niet het privilege van het mannelijk geslacht. Men ontmoet er ook dames, die ongekunsteld en vrij een geestdriftige trein-oratie houden met een eloquentie, welke vele sprekers in Westelijk Europa haar zonder twijfel zouden benijden.

Doch ik moet weer naar de vergadering terug. Nadat ik de toespraak van den senior beantwoord had, werd mij verzocht nog over eenig onderwerp te spreken. Ik voldeed vanzelf met zekere gretigheid aan dat verzoek en vroeg de aandacht voor het wezen en de roeping van het Calvinisme. In deze omgeving meende ik vooral te moeten waarschuwen, dat niet alles Calvinisme is wat zich daarvoor uitteelt. Inzonderheid wordt ik de noodzakelijkheid van de bewustwording van de Calvinisten in de Donaulanden. Overigens ligt het, gelijk men begrijpen zal, niet in mijn bedoeling een verslag te geven van wat ik sprak.

Daarna had de eedsaflegging plaats van den „leeken“ curator, een plechtigheid, welke blijkbaar diepen indruk op de aanwezigen maakte. Een lid van het moderamen las de eedsforale, welke vrij lang was, zin voor zin voor en de nieuw-benoemde curator zei haar zin voor zin na. De senior hield daarop een korte, maar ernstige rede. Bijzonder was men ingenomen met het woord van den curator, dat daarop volgde. Naar men mij inlichtte deed hij zuiver Calvinistische klanken hooren. Het week geheel af van de speeches, welke bij zulk een gelegenheid plegen te worden afgestoken. Daar in lag een rijke belofte. Ook schonk hij duizend kronen aan de kerk van Komárom, een niet gering bedrag, wanneer men de oconomische omstandigheden in aanmerking neemt.

Andere kerkelijke zaken werden in openbare vergadering niet behandeld.

Wilde ik eenigszins naar volledigheid staan, dan zou ik nog heel wat omtrent Komárom kunnen meedeelen. Van één ding moet ik echter nog melding maken, n.l. dat er in Komárom en omstreken op het oogenblik een geestelijke opwaking valt waar te nemen. Een reeds bejaard predikant verhaalde, hoe hij tot voor korten tijd geheel formalistisch had gepreekt. Maar God was in zijn leven gekomen en nu verstond hij pas wat preeken was. De sleur had voor geloovige opgewektheid plaats gemaakt. De waarheid was voor hem anders, nieuw geworden. Dat is niet het eenige geval. Wij hoorden ook een predikantsvrouw met zeldzaam enthousiasme spreken over den heerlijken arbeid in de gemeente.

Deze beweging wordt in gezonde banen geleid. Het is te hopen, dat dit zoo blijve en dat zij niet den pietistischen kant uitga. Het gevaar daarvoor is onder Hongaren niet denkbeeldig. Daarom bidden wij hun, die hier in de voorhoede zijn gesteld, groote voorzichtigheid toe.

Aan Komárom behoud ik de aangenaamste herinneringen, niet het minst door de bijzondere hartelijkheid, waarmee Ds en Mevrouw Von Galambos mij hebben ontvangen.

En zoo reed ik dan weer naar Hongarije terug over den „blauwen“ Donau, dien ik echter hier, noch op andere plaatsen zijn adjectief zag rechtvaardigen. Dit deed hij slechts op prentbriefkaarten. HEPP.

— Een protest.

Naar aanleiding van ons artikelje „Als een eenzame musch“ zond Dr v. d. Vaart Smit ons een protest.

Wij meenen hem een dienst te doen het niet te plaatsen vanwege den vorm.

Ook zakelijk zou eenige kritiek onzerzijds niet achterwege kunnen blijven.

Wij gelooven echter, dat een discussie daarover in dit stadium niet vruchtdragend kan zijn.

Liever wachten wij tot Dr v. d. V. Smit „binnenkort“ „nader in geschrifte“ zal hebben aangetoond, dat de bewering, welke wij ongerijmd noemden, door hem „aan geschriften van Calvijn en Augustinus“ is ontleend.

Begrijpen wij hem wel, dan stelt hij dit in uitzicht. Wij hopen onze lezers op de hoogte te houden. HEPP.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

3 Augustus 1878.

Op 3 Augustus 1928 is het juist 50 jaar geleden, dat de Commissie voor het Volkspetitionnement met den grijsen Elout van Soeterwoude aan het hoofd, in het paleis op het Loo aan Z. M. den koning Willem III overhandigde het „Smeek-schrift aan den Koning om een School met den Bijbel“.

In heel ons land moeten die belangrijke dagen met haar gewichtige gebeurtenissen nu in de herinnering worden teruggeroepen. Het was een uitnemende gedachte van de Unie „Een School met den Bijbel“ door Ds J. C. Rullmann een geschriftje te laten vervaardigen met als onderwerp: Het Volkspetitionnement van 1878.

Ik geef er hier iets uit, met de bedoeling om te prikkelen tot lezing van het geheel:

„Het waren nieuwe Geuzen, Schoolgeuzen.“

Om 1 uur verzamelden zij zich dien gedenkwaardigen middag van Zaterdag 3 Augustus in het hotel „De Keizerskroon“ van den heer Bloemink, aan den ingang van de Looaan, die ten Paleisje voert. Gekleed met zwarten rok, witte das en witte handschoenen begaven de Schoolgeuzen zich om half twee te voet in optocht naar het Paleis. Zie, daar schijden ze voort, twee aan twee, terwijl een rijtuig met de aan te bieden folianten naast hen rijd. (Deze 19 folianten, in groenlederen banden met vergulde titels, bevatten de handteekeningen van 394.000 voorstanders van een School met den Bijbel, voorts een Register en de adressen van de Kerkeraaden.) Aan het ijzaren hek voor het Paleis gekomen, houdt het rijtuig op en krijgt elk zijn portefeuille onder den arm.

De grijsen Elout gaat ditsmaal niet vooraan. Hij heeft zich reeds tevoren naar het Paleis begeven, om als hun voorzitter hen op te wachten. Ten Paleisje gekomen, wordt de Deputatie binnen gelaten in de zoogenamde „blauwe kamer“. Links als men het paleis inkomt. Het is een zeer ruim en deftig vierkant vertrek. Middenin bevindt zich een soort cirkelvormige sofa, waarvan de rugleuning in 't midden zich als een zuil verheft. De cirkelvormige zitting en de zuilvormige rugleuning zijn beide met zijlweel bekleed.

Rondom dit meubelstuk stonden de beide commissies geschaard in den vorm van een driekwart cirkel. De Koning liet nog 6 à 7 minuten op zich wachten. Niemand sprak een enkel woord. Elk stond met zijn boekjeel onder den arm en zag eens rond in de vorstelijke kamer, wellicht met de beide van Nehemia, die hij deed, terwijl hij bij den Koning diende en die door God van den hemel zoo goedgunstig verhoord werd. Eindelijk, daar was de Koning.

Zijne Majesteit kwam de kamer binnen in burgerkleding en groette met een vriendelijke buiging in verschillende richting. De leden der Deputatie bowden zeer diep, zooals het voor een koning betaamt. Z. M. die zijn oog vloog over geheel den kring liet gaan, wendde zich, inder van naar de Commissie voor het Volkspetitionnement, eerst naar de Kerkeraad-Commissie. Hierdoor kwam Ds van Son, die er natuurlijk

op gereke woord van wel wat aan hem

Hij sprak kalmen, n van meer jk Gerech ting hart: den en l aan-tonds, missie vo Z. M. we „Om „ de kinder in den D zulk een Uwer M

In dien zeer goed: a 25 minu en toon be Ds Rullma op den Ke kend is, d den: „Ik ons lieve onze dierh Kappeyne teekenen v Hiervan eerste Uni gende geze

„En to moed, ja desnietjeg tot nitva stitutione na indien historie waardig meest tr toen ja, den moe eenige w is, t.w. n Had K lendig e vlecht. — wijden er En dan kringen, scholen a Augustus brengen en voor moeten“ Broede dien 17e trouw aa onzen po der eere

Na de plaats van „een voor Volkspetiti officiële dag, waar III werd En zoo collecte. V heid, toev eenvoudige al hier en na de we was, de standers historische enkele pr inhield. leete moe den Bijbe Locale Co dat er ge de hitte v zonder of behelpen; schulden dorwijzers worden ge peil te h buitengew en onderh Uniecollec practisch werken, d vroeger o schoolstrij heid, mag onze kring raat, de gaaf is.

Gr

(Ingendins nesserlaan

Ds Hei de meerd dat hij z

staant, dan om kunnen er nog mel- i omstreken ig valt waar t verhaalde, distisch had m gekomen is. De sleur is gemaakt, enw gewor- Vj hoorden am enthous- reid in de

men geleid, dat zij niet ar daarvoor daarom bid- zijn gesteld,

aamste her- ondere har- Galambos

garige terug echter hier, zag recht- riefkaarten, HEPP.

Als een een nit ons een

en het niet

terzijds niet

ue daarover t zijn.

nif „binnen- aangeleend,

1 noemden, en Augus-

t in uitzicht, houden.

HEPP.

.

50 jaar ge- kspetionne- woude aan

aan Z. M. et „Smeek- of met den

rijke dagen in de her- as een uit- School met t geschriftje

et Het Volks-

doeling om

teuzen, gelenkwaar- in het hotel

nk, aan den oert, gekleed

and schoenen twee te voet

schrijden ze t de aan te

folianten, in bevatten de

ers van een rister en de

ijzeren hek ijting op en

cm. Hij heeft

ven, om als

Paleiza ge- lalen in de

ls men het

doftig vier- soort cirkel

midlen zich itting en de

ijflawest be-

nds commis- kwart cirkel,

ier wachten, and met zijn

d in de vor- m Nohemia,

t diende en

ignuslijk ver- oning.

u in burger- y buning in

utatie hogen

aamt Z. M., g liet gaan,

sis voor het

aad Commis- er natuurlijk

op gerekend had het laatste te spreken en dan een woord van afhaesie aan wat reeds gezegd was, wel wat in ongedachte positie. Het was echter niet van hem te merken.

Hij sprak den Koning op waarlijke wijze en op kalmen, maar ernstigen toon aan, en legde de bede van meer dan 400 kerkelieden der Hervormde, Christelijke Gereformeerde en andere gemeenten aan 's Koning hart; dat Z. M. naar de bede van die duizenden en honderdduizenden mocht hooren, die zoo aanstonds, bij monde van den Voorzitter der Commissie voor het Volkspetitionnement, het woord tot Z. M. wenschten te richten.

„Om „eene School met den Bijbel“, Sire, voor de kinderen der Kerk, voor 'tmeerendeel eenmaal in den Doop den Drieënigen God toegewijd, loopt zulk een groot deel van de bevolking Uws Koninkrijks Uwer Majesteits troon aan.”

In dien trant sprak Ds van Son, kort, maar zeer goed. Daarna hield Elout een rede van 20 à 25 minuten, een meesterstuk wat inhoud, vorm en toon betreft. Men vindt die in het boekje van Ds Rullmann woordelijk afgedrukt. De rede maakte op den Koning blijkbaar een diepen indruk. Bekend is, dat hij antwoordde o.m. met de woorden: „Ik weet het, het betreft de toekomst van ons lieve Nederland, het betreft het geluk van onze dierbare kinderen“. Men weet ook, dat toch Kappeyne den Koning wist te bewegen tot het teekenen van de Wet op den 17en Augustus.

Hiervan wordt in de circulaire, die in 1879 de eerste Uniecollecte moest voorbereiden, het volgende gezegd:

„En toen nu desniettemin Kappeyne den arren moed, ja den overmoed had, om, tegen dat alles in, desniettemin den 17en Augustus den Koning tot uitvaardiging van die schandelijke Wet in constitutioneelen zin te noodzaken, en te noodzaken, na indiening van een rapport, dat tot het eind onzer historie een hoon zal blijven voor al wat eerbiedwaardig is en een monument dient te heeten der meest trotsche hoovaardij.

toen ja, toen hebben onze mannen, in Gods kracht, den moed gegrepen, om zich op dien hoon met het eenige wapen te wreken, dat den Christen geoorloofd is, t.w. met het besluit om daden der liefde te doen.

Had Kappeyne dien 17en Augustus door zijn elendig contraseign op ons historisch geschilderd veld, — wij zouden dien 17en Augustus weten te wijden en te heiligen.

En daarom besloot al wat den toon geeft in onze kringen, om, tot op het jaar dat de verlossing onzer scholen aanbreekt, door heel het land dien 17en van Augustusmaand gaven te vragen en gaven aan te brengen voor den bloei van de scholen, die er staan en voor den bouw van de scholen, die er komen moeten!

Broeders! het is thans voor het eerst, dat we aan dien 17en Augustus toekomen! Laat er dan nu ook trouw aan onze belofte wezen en doen we elk op onzen post en in den kring onzer roeping dat woord der eere gestand!”

Na de wet-Mackay (1889) werd de collecte, in plaats van een protest tegen de wet van 1878: „een voortdurende dankbare herinnering aan het Volkspetitionnement van 1878“. Na 1890 is de officiële collectiedag 3 Augustus geworden, d.i. de dag, waarop het Petitionnement aan Z. M. Willem III werd aangeboden.

En zoo staan wij dan nu voor de 50e Uniecollecte. Welk een kracht van liefde, offervaardigheid, toewijding, beginseltrouw, heeft zich in die eenvoudige collecte reeds uitgesproken. Moge zich al hier en daar de vraag hebben voorgedaan, of na de wet van 1920 die collecte nog wel noodig was, de overgrote meerderheid van onze voorstanders van Christelijke Scholen heeft dezen historischen stroom niet laten afleiden door een enkele praktische overweging, die liever de gaven inhield. Trouwens, wie bedenkt, dat de Uniecollecte moet dienen, om de Unie „Een School met den Bijbel“, de zoo nuttige organisatie van de Locale Comité's, op de been te houden; wie weet, dat er geld noodig is voor de Oud-Strijders, die de hitte van den strijd hebben doorgemaakt en nu zonder of met een zeer laag pensioen zich moeten behelpen; wie weet, dat op menige plaats nog schulden moeten worden betaald, hoventallige onderwijzers, vakonderwijzers of assistenten moeten worden gehouden, om het onderwijs op het noodige peil te houden, bewaarscholen en scholen voor buitengewoon onderwijs moeten worden gesticht en onderhouden; die zal begrijpen, dat onze 50e Uniecollecte naast haar historisch ook nog een praktisch recht van bestaan heeft en die zal medewerken, dat haar bedrag opgevoerd wordt tot een vroeger onbekende hoogte. Waar hier en daar de schoolstrijd weer gevoerd werd met de oude felheid, mag heel het land wel eens zien, dat in onze kringen de liefde voor onze scholen nog paraat, de van ouds bekende offervaardigheid nog gaaf is.

Gr

G. M.

PERSSCHOUW.

(Inzendingen voor deze rubriek aan ds K. Schilder, Mattheusstraat 456a, Rotterdam.)

Nog enkele stemmen over den Universiteitsdag.

Ds Heij, in het algemeen over de bezwaren van de meerderheid sprekende, zegt in „Zeeuwsch Kbl.“, dat hij zo verstaant kan. Want:

Daar zijn menschen, die bij een minimum van praestaties een maximum van eischen durven stellen. We passen dit toe op hen, die vordoren dat met hun kerkengroep gerekend zal worden ook al wordt daaruit maar weinig steun geboden hetzij omdat die kerkengroep maar klein is, hetzij omdat daarin maar weinigen voelen voor het Gereformeerde beginsel.

En het eigenaardig verschijnsel doet zich tegelijkertijd bij hen voor, dat, wanneer uit den grooten kring der leden van de Geref. Kerken, die toch voor verreweg het grootste deel de V. U. in stand houden, stemmen opgaan, dat zij zich kerkelijk beleedigd gevoelen door de geste van drie hooggeleerden, men daar zegt: het komt U niet toe daarover verantwoordig te zijn. Men zegt dan: Gij hebt met de kerkelijke positie van de hooggeleerden niets te maken. Gij moet — zoo durft men beweren — zonder dat Uw liefde eenigermate vermindert, hun de vrijheid geven Uw kerkelijk beset te beleedigen.

Evenwel, terwijl men anderen dien eisch durft te stellen, wil men niet dat eigen kerkelijk beset beleedigd wordt. Men kent zichzelf wel het recht toe: zich kerkelijk beleedigd te gevoelen. Men ontleent aan dat zich-beleedigd-gevoelen het recht om zijn steun geheel in te trekken. En men neemt tenslotte nog de vrijmoedigheid anderen een benepen kerkelijk standpunt te verwijten!

„Lijkt ons toe, dat beide redeneeringen op dezelfde lijn liggen, n.l. dat men van het al of niet-rekening houden met de kerk, waartoe men behoort, laat afhangen het antwoord op de vraag, of men de V. U. nog langer zal steunen. Maar daarom hebben ook allerminst het recht van een benepen kerkelijk standpunt te spreken, die dat toch meenen te kunnen doen.

En als men den eisch wil stellen, dat gerekend wordt met de kerkengroep, waartoe men behoort, dan is die eisch eerder gerechtvaardigd bij hen die ook tot een maximum van praestaties bereid zijn, dan bij hen, die wel hooge eischen durven stellen maar aan de praestaties nauwelijks toe zijn.

Toch wil ds Heij, evenmin als een ander, de V. U. kerkelijk maken. Voorts:

Maar ook op dat laatste moet de nadruk gelegd. Het was er de vergadering niet minder om te doen de verzekering te hebben dat de V.U. Gereformeerd bleef.

De beweging, die onder de kerkelijk-Gereformeerden ontkond door de houding der drie professoren, hield ook verband met een zich kerkelijk-beleedigd-gevoelen, maar nam daaruit niet allerserst en allermest haar oorsprong, maar uit bezorgheid over het ongerept-handhaven van den Gereformeerden grondslag. Tot de Geref. beginselen, die den grondslag vormen van de V. U., behoort in de allereerste plaats het Goddelijk gezag van de H. Schrift. Over wat daaronder te verstaan zij, kwam bij sommigen een beschouwing op, die deed vreezen, dat men, zeggende het Schriftgezag te aanvaarden, bewust of onbewust zich aan de klem daarvan zou onttrekken door de zoogenaamde vrijheid van exegese.

Dat laatste was de kwestie, waarom het ging op de Synode van Assen. Maar die kwestie had niet alleen een kerkelijk belang maar was ook van de grootste betekenis voor de V. U. Niet als kerkelijke kwestie, maar als vraagstuk voor de V. U. van het hoogste belang, kon die dan ook in den kring der V. U. niet onbesproken blijven.

En die zaak is nu behandeld. En die behandeling heeft geleid tot de conclusie, dat ook de V. U. niet dalden zal, dat iemand bij de aanvaarding van het Schriftgezag zich de vrijheid zou veroorloven, om bewust of onbewust zich van dat Schriftgezag los te maken door de zoogenaamde vrijheid van exegese.

Dat ligt aangewezen in conclusie 2 van de Commissie.

Ds Riethberg zegt in „De Wachter“, dat de „vertrouwensmotie“ van ds J. L. Schouten z.i. „tamelijk overbodig“ was, en vervolgt:

De vraag is nu: is het hiertoe afgegaan? Zijn alle bezwaren nu uit den weg geruimd? Denk dat ook Prof. Ridderbos hierop niet toestemmend zal antwoorden.

Aan de door dr. K. Dijk nog overblijvend geachte vraagpunten (hier geciteerd) voegt ds Riethberg nog dit toe:

„Moge aan deze laatste zin toevoegen: vooral in verband met de vraag: „kan iemand Hooggeleeraar blijven aan de V. U. die behoort tot een Kerk die de handhaving van het Schriftgezag, (zooals dat in Assen gebeurd is) verwerpt als menscheijk gedoe, en uit wier kring gezegd wordt, dat men Kuyper en Bavink moet verwerpen om aansluiting te zoeken zelfs bij de modernen.

De V. U. zal zich op deze dingen wel moeten bezinnen. En hoe eerder dit gebeurt, hoe beter.

„Is toch niet mogelijk allen onder één hoedje te vangen.

Onderstaand artikel van ds H. J. Heida („Geref. Kbl. v. Vlaardingen c.a.“) lijkt me bezwaarlijk te verknippen, zonder den auteur onrecht te doen. Daarom volgt het hier in zijn geheel:

Middelburgs Universiteitsdag heeft persoonlijk vertrouwen gewekt; maar de groote kwestie van de toepassing van de belijdenis in het onderwijs der hooggeleerden niet nader gebracht.

De rapporteur, Prof. Ridderbos, gaf dat te voren reeds toe.

Er was gezegd: 't rapport is meer een fingerwijzing dan een oplossing.

Dat vertolte ook des rapporteurs zienswijze.

„Was eigenlijk nog iets minder dan een fingerwijzing.

Rechtens gaf het dus geen kracht en geen uitspraak.

Niemand heeft zich daarover te verwonderen.

De Vrije Universiteit en de Gereformeerde Kerken liggen niet zoo nauw ineengestraald als de per-

sonlijkheden, die op den voorgrond treden, wel zouden doen vermoeden.

Alleen de vrijwillige band aan de belijdenisschriften der Nationale Synode van Dordrecht is beider accoord van gemeenschap.

Nu zijn er nog heel wat persoonlijke banden, b.v. dat Hooggeleerden in de Theologie Curatoren etc. lid moeten zijn van een der Gereformeerde Kerken in Nederland.

Waarom men dat wel bindend heeft gemaakt en van den band aan een belijdenisspraken der Gereformeerde Kerken niet wil weten, is m.i. op Universitair standpunt niet best verklaarbaar.

Het zal leven met mij niet duidelijk zijn waarom in kleinere Kerkformatie's of onder de bondsbroeders in het Ned. Hervormd Kerkgenootschap geen goed Curator zou kunnen gevonden worden voor de Vrije Universiteit, ja waarom op wetenschappelijk terrein onder hen geen goed Hooggeleeraar zou zijn te vinden zelfs in de Theologie, die zich minstens evengoed aan Art. 2 der Statuten van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs hield als de Hooggeleerden, die zich achter de Geelkerken hebben aangesloten.

Volgens het eenmaal ingenomen standpunt behoort bij de Vrije Universiteit toch niet te gelden; welke Kerkformatie zijt gij toegedaan; maar wat is uw beginsel en de toepassing van dat beginsel in de wetenschappelijke uitoenzetting, die gij brengt.

Daarop en daarop alleen komt het aan.

Ook bij de andere Hooggeleerden.

Immers hun kerkelijke handelingen doen volgens het rapport bij hun wetenschappelijke taak niet ter zake.

Deden zij dit wel, dan was er zeker een concreet geval geweest.

Maar volgens de Heeren van de Commissie was er dat nu nog niet.

Hoe zij ook gewerkt, gewroet hadden, ja een enkele soms smadelijk had gesproken om voor Dr. Geelkerken ruim baan te maken in de Gereformeerde Kerken, hoe spoedig zij ook partij kozen tegen de Gereformeerde Kerken in Nederland, toen deze de vuurvastheid van de belijdenis der vaderen toonden, dat was nog geen concreet geval.

Het viel immers voor op Kerkelijk terrein en daarom konden de betrokkenen toch uitzienend Gereformeerde zijn in hun wetenschappelijk stelsel.

Waarom de eene maal een brug moet gebouwd worden naar de Gereformeerde Kerken en een andere maal een sloot moet worden gegraven, zal velen niet duidelijk zijn.

Veeleer, zou men zeggen, moest de zaak omgekeerd liggen als uitvloeisel van Art. 2 der Statuten en de verdere bepalingen der Vereeniging voor Hooger Onderwijs n.l. van welke Kerk gij lid zijt als functionaris in de Vereeniging van Hooger Onderwijs doet er niet het minst toe; in elke Kerkformatie, waar verwaanschap is met Art. 2 der Statuten kunnen goede functionarissen zitten voor een Vereeniging als de bovengenoemde; voor Kerkelijke prerogatieven behoort geen sprake te zijn, maar treedt iemand op Kerkelijk of ander terrein op, zoo, dat aan de kracht der Belijdenisschriften der Synode van Dordrecht en daarmede aan Art. 2 der Statuten schade wordt gedaan, dan heeft hij zich ook als functionaris in de Vereeniging te verantwoorden.

Immers zeer verschillend Kerkelijk standpunt ligt in den aard der Vereeniging, die op het terrein van de Kerk als organisme is opgetrokken; maar menschen, die een amphibisch bestaan beginnen te vertoonen behoorren toch reeds daarom aan de pols te worden gevoeld.

Immers, dat geldt niet alleen voor de Vrije Universiteit, maar voor elke Kerk, elke instelling, elke Vereeniging.

Vrijheid kan worden geduld, maar bedenkelijke verschijnselen tegen den grondslag worden onderzocht en gewoonlijk zijn de wetten, die men daarbij in andere Vereenigingen leest, niet zoo lang.

Het Rapport was gebonden aan de opdracht.

Die opdracht ging helaas buiten de Kerkelijke handelingen en woelingen der Hooggeleerden om.

Het rapport maakte een vriendelijke groet naar den Hondsrug; maar verder kan het niet gaan.

Wat gedaan is binnen de Vereeniging zelf, wekt zeker vertrouwen in de bedoeling van Directeuren en Curatoren; maar over de actie der factie, die in het leven der Gereformeerde Kerken naar den hartader greep, was met geen woord sprake.

En dat is juist het feit, het hartgrievende feit, dat nog altijd velen pijn doet, die in de Vereeniging voor Hooger Onderwijs een uitzienend hart toedragen; maar aan de Kerk des Heeren en haar welzijn hun liefde hebben verpaid.

Dage het licht en keure overal de ruste langs den weg der waarheid en der gerechtigheid.

Onvergeeflijke chr. geref. synodale lichtzinnigheid.

Ds P. v. Dijk zegt in „Zeeuwsch Kbl.“:

Op de inmiddels gesloten Generale Synode der Chr. Geref. Kerk kwam onder meer ter sprake „een gravamen, ingediend tegen de bekende zinsnede van Art. 36 „Om uit te roeien enz.“

Het is van algemeene bekendheid dat de Generale Synode der Geref. Kerken te Utrecht 1905 verklaard heeft (Art. 151 Acta) dat het gravamen der bezwaarde broeders tegen de bekende zinsnede gegrond was.

Zij deed dit met alle stemmen op drie na.

Welke bezwaarde broeders waren dit? Niet de eerste de besten; Het waren de professoren Noordzij, Wielenga, Lindeboom, Blesterveld en Bavink van Kampen; en de professoren Rutgers en A. Kuyper van Amsterdam; benevens Ds J. H. Donner.

Hun gravamen (bezwaar) luidde, dat de bewuste zinsnede niet is conform den Woorden Gods.

„Huns inziens is het een onbetwistbare waarheid, dat wij onder de woorden der Confessie niets anders verstaan mogen, dan wat onze vaderen zelfen